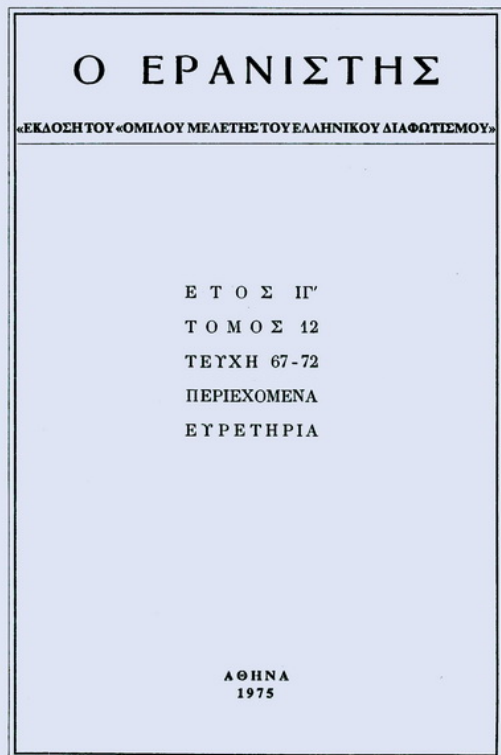

The Gleaner

Vol 12 (1975)

Φιλελληνικά (1821-1833)

Αδαμάντιος Στ. Ανεστίδης

doi: [10.12681/er.10048](https://doi.org/10.12681/er.10048)

Copyright © 2016, Αδαμάντιος Στ. Ανεστίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ανεστίδης Α. Σ. (2016). Φιλελληνικά (1821-1833). *The Gleaner*, 12, 262-263. <https://doi.org/10.12681/er.10048>

ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλελληνικά (1821 - 1833)

Ἡ ἀπήχηση πὺν εἶχε στὸ ἐξωτερικό, Εὐρώπη καὶ Ἀμερική, ἡ Ἐπανάσταση τοῦ '21 ἐκδηλώνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κυόλας τοῦ ἀγῶνα μὲ τὴν κυκλοφορία καὶ διάδοση τοῦ φιλελληνικοῦ ἐντύπου. Ἡ ἐντυπὴ αὐτὴ προβολὴ τῶν ἐλληνικῶν θέσεων κινεῖται παρὰλληλῇ μὲ τὸν ἐνοπλο ἐλληνικὸ ἀγῶνα. Ἔτσι δὲν θὰ συμβάλουν λιγότερο στὴν ἐλληνικὴ ὑπόθεση καὶ στὴν ἀφύπνιση τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης γι' αὐτήν, ὅταν θὰ κυκλοφορήσουν, σὲ διαδοχικὲς μάλιστα ἐπανεκδόσεις, ἔργα ὅπως π. χ. τὸ «Griechenlands Wiedergeburt» τοῦ W.T. Krug καὶ τὰ «Lieder der Griechen» τοῦ W. Müller στὴ Γερμανία ἢ ἡ «Note sur la Grèce» τοῦ Chateaubriand στὴ Γαλλία καὶ ἄλλοι. Σήμερα περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε εἴμαστε σὲ θέσῃ νὰ ἐκτιμήσουμε τὸ ρόλο τοῦ φιλελληνικοῦ ἐντύπου στὴν ἐνίσχυση καὶ δικαίωση τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως χάρις σὲ ἐργασίες πὺν μᾶς ἔκαναν προσιτὰ βιβλιογραφικὰ ἀλλὰ καὶ ἐκδοτικὰ τὸ πλοῦσιο αὐτὸ ὕλικό.

Μιὰ συστηματικὴ καὶ ἐξαντλητικὴ βιβλιογραφίη του, σ' εὐρύτερη βέβαια ἔννοια, ἀποτελεῖ ἡ ἐργασία τῆς κας Λουκίας Δρούλια, ἡ ὁποία μὲ τὸ ἔργο της *Philhellénisme. Oeuvres inspirées par la Guerre de l'Indépendance Grecque 1821 - 1833. Répertoire bibliographique*. Athènes 1974 (Centre de Recherche Néo-hellénique de la Fondation Nationale de la Recherche Scientifique) παρουσίασε τὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἔργων πὺν ἐνέπνευσε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ἀπὸ τὸ 1821 - 1833, σὰν τμήμα τῆς διατριβῆς της στὴ Σορβόννη.

Συνολικὰ καταγράφονται 2085 λήμματα πὺν ἀναφέρονται σὲ βιβλία, φυλλάδια καὶ ἄλλα ἐντυπα τεκμήρια, ὅπως τὰ *Prospectus*, τὰ προγράμματα τῶν θεάτρων, οἱ γεωγραφικοὶ χάρτες, οἱ μουσικὲς συνθέσεις κ. ἄ.

Βιβλιοθήκες στὶς ὁποῖες δοῦλεψε κυρίως ἡ κα Δρούλια σημειώνονται οἱ ἑξῆς: Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, ἡ Γεννάδειος, τῆς Βουλῆς, τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, τοῦ Ἐθνικοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου, τῆς Ἐνώσεως Συντακτῶν καὶ τοῦ Λοβέρδου στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη ἐπεξέτεινε ἡ ἴδια τὴν ἐρευνά της στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων, στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Σορβόννης καὶ σ' ἐκείνη τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης στὸ Παρίσι, στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου στὸ Λονδίνο καὶ στὴν Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ζυρίχης. Χάρις στὴ φιλικὴ ἐξυπηρέτηση τῶν βιβλιοθηκαρίων τους παρουσιάζει καὶ ὕλικό ἀπὸ τὶς Ἀμερικανικὲς βιβλιοθήκες, τὴ βιβλιοθήκη τῆς Λειψίας καὶ τῆς Μόσχας, ὅπως καὶ ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὲς τοῦ I. Μαζαράκη, τοῦ καθηγητῆ Γ. Σαββίδη καὶ τοῦ I.Ε. Φινόπουλου. Μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται ὅσα λήμματα βιβλιογραφοῦνται ἀπὸ αὐτογνία.

Τὸ ὕλικό κατατάσσεται κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ ἀπὸ τὸ 1821 πρὸς τὸ 1833 καὶ ἀλφαβητικὰ μέσα σὲ κάθε χρόνο, μὲ βάση τὴν πρώτῃ λέξη. Στὸ τέλος ἑνὸς πίνακας κυρίων ὀνομάτων διευκολύνει πολὺ τὴν χρῆση τῆς βιβλιογραφίας.

Ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Θ. Δημαρᾶς στὰ προλεγόμενά του ὑπογραμμίζει τὶς πολλὰς ἀρετὲς τῆς βιβλιογραφίας καὶ σημειώνει τὴν ἰδιαίτην προσφορὰ τῆς.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶς ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρεία τῆς Ἑλλάδος (ΙΕΕΕ) τὸ 1975, ἐπιχειρώντας μιὰ πολὺ καλὴ ἐκλογὴ ἀντιπροσωπευτικῶν δειγμάτων ἀπὸ τὰ ἔντυπα αὐτὰ τοῦ ἀγῶνα, κυκλοφόρησε σὲ φωτοτυπικὴ ἐπανεκδόση 120 φιλελληνικὰ φυλλάδια, πὺν καλύπτουν τὴν ἀπήχηση πὺν εἶχε στὸ ἐξωτερικὸ ἡ Ἐπανάστασι τοῦ '21, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀνδρωθεῖ τὸ κίνημα τοῦ φιλελληνισμοῦ. «Τὰ φυλλάδια αὐτὰ βέβαια, σημειώνει ὁ κ. Γ.Κ. Μαζοράκης Αἰτιάν στὴν εἰσαγωγὴ του (σ. 1), δὲν ἀντιπροσωπεύουν μόνον τοὺς τὴ φιλελεύθερη καὶ προοδευτικὴ κίνησι, ἀποτελοῦν ὅμως μαζὶ μὲ ἄλλες ἐκδηλώσεις, ὅπως οἱ ἔρανοι, οἱ συγκεντρώσεις καὶ ὁμιλίες, οἱ θεατρικὲς παραστάσεις, οἱ ἐκθέσεις ζωγραφικῆς, τὰ βιβλία καὶ ὁ τύπος, μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες μορφὲς ἐκφράσεως τῆς κοινῆς γνώμης στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ» (σ. 2).

Φυσικὰ εἶναι δύσκολο, πολὺ δύσκολο, νὰ ἐκτιμηθεῖ σωστὰ ἡ ἀντίδρασι τῆς παγκόσμιας κοινῆς γνώμης, γιατί εἶναι λιγοστὰ τὰ μέσα ἐνημερώσεως τῆς ἐποχῆς. Ὅσοσο κοντὰ στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο ἐμφανίζεται καὶ κυριαρχεῖ τὸ φυλλάδιον, σάν μέσο προβολῆς τῶν πολιτικῶν ἀπόψεων, πὺν καὶ οἰκονομικὰ συμφέρει καὶ τὴν λογοκρισίαν εὐκολότερα μπορεῖ νὰ ἀποφύγει.

«Μέσα σ' αὐτὸ τὸ γενικότερο κλίμα, φυσικὸ ἦταν νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ φυλλάδια καὶ νὰ γίνων τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄργανο διαδόσεως τοῦ φιλελληνισμοῦ. Κι ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ εἶδος πὺν κυκλοφόρησαν τότε, μπορεῖ νὰ σχηματίσῃ μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον, πὺν προκάλεσε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι στὸν πολιτισμένον κόσμον τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη. Βέβαια ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, διαφέρουν στὴ μορφὴ, τὸ εἶδος, τὴν ἐκφράσι καὶ τὸ περιεχόμενον, στὸ σύνολό τους ὅμως δύνουν τὴ γενικὴ ἰδέα τῆς φιλελληνικῆς κινήσεως» (σ. 8).

«Ἡ ἐπιλογὴ τῶν τίτλων τῆς σειρᾶς αὐτῆς—σημειώνει ἄλλοις ὁ κ. Μαζοράκης—ἐγινε ἔτσι ὥστε ἡ κάθε ἐθνότης ν' ἀντιπροσωπεύεται, ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν φυλλαδίων πὺν κυκλοφόρησαν, σὲ κάποια λογικὴ ἀναλογία. Ἡ κατάταξι τους ἀκολούθησε σειρὰ χρονολογικὴ μέσα σὲ κάθε ἐθνότητι. Ἐτσι οἱ ἀριθμοὶ 1 - 40 ἀντιστοιχοῦν σὲ Γαλλικά, 41 - 59 σὲ Γερμανικά, 60 - 74 σὲ Ἀγγλικά, 75 - 79 σὲ Ἰταλικά, 80 - 88 σὲ Ἑλβετικά καὶ 89 - 100 σὲ Ἀμερικανικά» (σ. 15). «Στὸ τέλος προστέθηκε μιὰ εἰδικὴ κατηγορία, ἀριθμοὶ 101 - 120, τὰ ξενόγλωσσα φυλλάδια γραμμένα ἀπὸ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἢ ἐπηρεασμένα ἀπὸ αὐτοὺς, πὺν δὲν μποροῦμε βέβαια νὰ τὰ ὀνομάσῃμε φιλελληνικά ἂν καὶ δὲν διαφέρουν σὲ τίποτε ἀπὸ αὐτά» (σ. 15).

«Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη Σκανδιναβικά, Ἰσπανικά, Ρωσικά καὶ ἄλλα, σὲ μικροὺς ὅμως ἀριθμοὺς πὺν δὲν στάθηκε δυνατόν νὰ περιληφθοῦν ἔστω κι ἀντιπροσωπευτικά στὴ σειρὰ, εἴτε γιατί δὲν βρέθηκαν σὲ ἑλληνικὲς βιβλιοθήκες, εἴτε γιατί ἡ ἔκτασι τους δὲν τὸ συγχωροῦσε» (σ. 15).

Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεσιτίδης